

INSTITUT ZA BOTANIKU

Institut za botaniku osnovan je 9. veljače 1960. odlukom Sveučilišnog vijeća odnosno Sveučilišnog savjeta. Već u toj odluci istaknuti su i osnovni zadaci djelovanja i rada Instituta, a to su: organizacija i vršenje znanstvenog rada na polju cjelokupne botanike; usavršavanje istraživačkih metoda na polju botanike; pomaganje privrednog, kulturnog i društvenog razvitka zemlje radom na aktualnim znanstvenim i stručnim problemima u okviru znanstvene djelatnosti na polju cjelokupne botanike i suradnjom s privrednim, kulturnim i ostalim organizacijama; rad na usavršavanju stručnog kadra i naučnog podmlatka; vršenje nastavnih funkcija u okviru postdiplomskog studija iz botanike. Iako na Sveučilištu u Zagrebu postoji i Institut za biologiju, osnivanje posebnog instituta za botaniku bilo je opravdano i potrebno. To proizlazi iz činjenice da se u Zagrebu i u Hrvatskoj botanička nauka već decenijama razvijala svojim specifičnim putovima kao kompleksna cjelina unutar biološke nauke.

Osnutkom Instituta za botaniku postignuto je to da su unutar jedne znanstvene ustanove udruženi gotovo svi znanstveni radnici na polju botanike u Zagrebu i u Hrvatskoj. Tim je pak omogućeno jedinstveno planiranje naučnoistraživačke djelatnosti na polju različitih botaničkih disciplina. Svrha je takvog jedinstvenog planiranja koordinirani rad na velikim i kompleksnim zadacima i problemima na kojima je potrebno da surađuje veći broj raznovrsnih specijalista. Nadalje je unutar ovog Instituta omogućena koordinacija i u pogledu metodike rada te u pogledu upotrebe opreme, odnosno materijalnih i financijskih sredstava uopće.

Nakon osnutka Instituta donesena su 31. V 1960. Pravila Instituta, a 6. X 1961. je prema propisima Pravila izabran za direktora Instituta prof. Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Stjepan Horvatić, koji je od 1960. g. bio vršilac dužnosti direktora a zatim je 1964. g. bio ponovo izabran (do 1968).

Prema Statutu Instituta od 23. XII 1965. Institut za botaniku dijeli se u četiri odjela:

1) *Odjel za morfologiju*, s laboratorijima za anatomiju i virologiju. U tom se Odjelu znanstveni rad odvija prvenstveno na područjima anatomije bilja i biljne virologije.

Laboratorij za anatomiju bilja bavi se napose funkcionalnom anatomijom plodova. Iz njega je dosada izašlo 15 znanstvenih radova.

Laboratorij za biljnu virologiju usmjerio je svoju djelatnost osobito u dva pravca: 1) identifikacija biljnih virusa i 2) istraživanje utjecaja virusa na biljnu stanicu (stvaranje intracelularnih inkluzija i alternacija normalnih staničnih dijelova). U vezi s problemima identifikacije virusa istraživali su se stabilni virusi, koji zbog svoje postojanosti predstavljaju modelne objekte za virusna istraživanja, a također i labilni

virusi i njihovi sojevi. Prilikom istraživanja različitih svojstava tih virusa studirao se i njihov utjecaj na biljnu stanicu, naročito na pojavu karakterističnih inkluzija. Od osnutka Instituta do danas izašlo je iz tog laboratorija 30 znanstvenih radova.

Laboratorij stalno nastoji poboljšati svoje radne mogućnosti i opremu, pa je u posljednjim godinama uređen pokusni staklenik i staja s pokusnim životinjama, a od opreme nabavljena preparativna ultracentrifuga, rashladna visokotiražna centrifuga i aparatura za imunoelektroforezu.

2) *Odjel za fiziologiju s nekoliko laboratorija.*

U tom Odjelu predviđeno je pet laboratorija, i to za fiziologiju a) stanice, b) tkiva, c) organa, d) alga i e) laboratorij za primjenu biljne fiziologije.

Taj odjel nije prilikom osnivanja Instituta za botaniku raspolagao nikakvim osobljem ni prostorijama ni inventarom, jer je nekadašnji fiziološki paviljon Botaničkog zavoda Prirodoslovno-matematičkog fakulteta (u Botaničkom vrtu) stavljen zbog pomanjkanja prostora već prije na raspolaganje drugim odjelima. U g. 1962/63. Odjel je privremeno smješten u dvije prostorije Botaničkog zavoda, gdje su improvizirani uvjeti za laboratorijski istraživački rad na području fiziologije stanice i fiziologije rastenja. Pošto su razrađene najosnovnije metode, mogli su započeti istraživački radovi. Dosad je izrađeno deset znanstvenih radova.

3) *Odjel za geobotaniku s četiri odsjeka i to: a) za istraživanje flore; b) za istraživanje vegetacije i vegetacijsko kartiranje; c) za ekologiju i d) za eksperimentalnu sistematiku s eksperimentalnim poljem.*

U tom odjelu, koji ima razmjerno najdulju znanstvenu tradiciju i već priznati udio u evropskoj geobotanici, vršena su prvenstveno istraživanja vaskularne flore i fitocenološka istraživanja vegetacije. Istraživanja flore vrše se djelomično na terenu, a djelomično u postojećim herbarskim zbirkama. S tim u vezi vrše se u tom odjelu citotaksonomska i imunološko-elektroforetska istraživanja kritičnih biljnih taksona. Važan rezultat tih istraživanja je djelo *Analitička flora Jugoslavije*, koje izdaje Institut za botaniku a na kojem, osim suradnika Instituta, surađuju i brojni stručnjaci iz drugih botaničkih institucija u Jugoslaviji. Prvi broj prvog sveska (216 str.) objavljen je 1967. godine. U najnovije vrijeme vrši se na teritoriju sjeverozapadne Hrvatske također florističko kartiranje koje je povezano s isto takvim kartiranjem Srednje Evrope.

Fitocenološka istraživanja vegetacije vrše se u prvom redu na području Krša, ali je njima obuhvaćena i vegetacija šuma i livada na čitavom teritoriju Hrvatske. S tim su istraživanjima najuže povezana ekološka istraživanja, koja se vrše prvenstveno u Odsjeku za ekologiju. Vrlo zamašan rad Odjela predstavlja vegetacijsko kartiranje na teritoriju Hrvatske, koje se vrši koordinirano s vegetacijskim kartiranjem ostalih republika. To je ekipni rad, u kojem sudjeluje veći broj suradnika Instituta. U razdoblju od šest godina iskartirana je na području Hrvatske površina od preko 15.000 km², što iznosi nešto manje od jedne četvrtine čitave Hrvatske. Izrađene su vegetacijske karte područja koja se pružaju od slovenske granice u Istri do, otprilike, Omiša na jugu. Tu je uklju-

ACTA BOTANICA CROATICA

VOL. XXVIII — 1969

čeno područje cijele Istre, dijela Gorskog kotara, kvarnerskih i srednjodalmatinskih otoka, Velike i Male Kapele, Velebita, Like i Krbave, Dinare te područja koja se pružaju južno i zapadno od Dinare prema moru.

Dosada postignuti znanstveni rezultati u Odjelu prikazani su u 145 radova, koji su najvećim dijelom već objavljeni štampom ili se nalaze u štampi.

4) *Odjel za istraživanje nižeg bilja* s tri laboratorija, i to: a) za mikrobiologiju, b) za mikologiju i c) za hidrobiologiju.

U tom odjelu vrše se u prvom redu limnološka istraživanja tekućica u Kršu i drugim područjima. Pored toga vrše se sustavna mikološka, mikrobiološka, algološka i briološka istraživanja. Rezultat znanstvenog rada u odjelu jesu 54 naučne rasprave.

U Institutu za botaniku Sveučilišta izrađena su, dakle, od njegova osnutka do 1968. g. ukupno 254 znanstvena rada. Ti su radovi najvećim dijelom štampani u raznim domaćim i inozemnim časopisima, a manjim se dijelom nalaze još u štampi. Pored tih radova suradnici Instituta objavili su i velik broj stručnih i naučno-popularnih radova i članaka te izradili različite ekspertize u obliku elaborata. Prema raspoloživim financijskim sredstvima Institut vrši i izdavačku djelatnost, koja obuhvaća opsežnija znanstvena i stručna djela. Institut za botaniku Sveučilišta sudjeluje, uz Prirodoslovno-matematički fakultet, i u izdavanju periodičnog znanstvenog časopisa *Acta botanica Croatica*.